

**SECȚIUNEA
COLECȚIILE BIBLIOTECII -
GRIJA SI MÂNDRIA UNUI ADEVĂRAT BIBLIOTECAR**

CZU 02(478)(092)

ALEXE RĂU - OM, BIBLIOTECAR, SCRIITOR, FILOSOF (1953-2015)

ALEXE RĂU - MAN, LIBRARIAN, WRITER, PHILOSOPHER (1953-2015)

Elena ȚURCAN, Mihaela STAVER

Abstract: *The USARB Scientific Library aims to gather all the materials related to the activity of the BiblioSpiritus Club. The materials include information about unforgettable meetings, a posthumous meadalion, a tribute to Alexe Rău, the well-known bibliologist, poet, philosopher and publicist, general director of the National Library of the Republic of Moldova.*

Keywords: *USARB Scientific Library, Alexe Rău, BiblioSpiritus Club*

Bibliolog, poet, eseist, dramaturg, filosof al culturii. S-a născut la 23 decembrie 1953, în com. Larga, r-nul Briceni în familia lui Alexa Rău și a Oliței Cernopisca. A decedat la 8 aprilie 2015, la Chișinău.

OM. „Prezență notorie în cultura națională, a înscris în paginile acesteia o întregă epocă care nu a însemnat doar realizări remarcabile în domeniul biblioteconomiei, ci și sensibilitate pentru valorile naționale, cultura și filozofia acestui popor, pe care o regăsim și resimțim în opera sa poetică și filozofică. A fost un etalon al intelectualului moldovean în tot ceea ce a făcut pentru domeniul căreia i s-a dedicat până la ultima suflare”.^[1]

1975 - a absolvit Facultatea de Biblioteconomie și Bibliografie a Universității de Stat din Chișinău. A lucrat un an lector universitar la aceeași facultate.

BIBLIOTECAR. „Începând cu 1976 se încadrează în structurile Bibliotecii Naționale. Va suplini mai multe funcții și va urca mai multe trepte ierarhice atât în cadrul Bibliotecii Naționale, cât și în cel al Ministerului Culturii. Sub aspect teoretic în domeniul biblioteconomiei a fundamentat și a demonstrat necesitatea reformei bibliotecare în țară, a elaborat modelul cibernetic al managementului de bibliotecă.

Inițiază și contribuie la desfășurarea, în condițiile interdicțiilor puse de regimul comunist, a Festivalului de carte și poezie Eminesciana (1985-1986), fiind și unul din fondatorii anuarului „Patrimoniul: Almanahul bibliofililor din Moldova” (1977-1981). A stat la începuturile „Calendarului bibliotecarului” (din 2000 - „Calendar Național”). Elaborează, cu o echipă de experți, Programul Național de reformare a bibliotecilor din republică, de depozitare și orientare a acestor importante instituții spre valorile naționale perene și modelul strategic

al sistemului național de biblioteci, elaborează concepția și inițiază înființarea Consiliului Biblioteconomic Național și a Școlii de Biblioteconomie din Moldova.

Inițiator al Salonului Național de Carte (în 2019 s-a desfășurat cea de-a XXVIII-a ediție); inițiator și organizator al simpoziunilor „Anul bibliologic” și „Valori bibliofile”. Lui A. Rău îi revine elaborarea Programului Național „Memoria Moldovei”, înființarea Ateneului „Moldova”, a Clubului biblioteconomiștilor din Moldova, editarea colecției de monografii și eseuri intitulată „Clio și Biblon” etc.

A elaborat concepția nouă, europeană a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, care se implementează în cadrul reformei principale a acestei instituții, demarată în 1992, odată cu instalarea sa în postul de director general și până în ziua decesului său.

Fondator și redactor-șef al primei reviste de specialitate din Basarabia „Magazin Bibliologic”.

Este autorul unor proiecte de anvergură în biblioteconomia Moldovei: SIBIMOL (sistemul integrat al bibliotecilor informatizate din Moldova), Biblioteca Numerică a Republicii Moldova Moldavica, Biblioteca Numerică „Memoria Moldovei” ș.a.” [2]

„Biblioteca Națională are datul și misiunea de a fi un observator național în domeniul cărții, bibliotecii și lecturii. Una din modalitățile principale de promovare a acestei viziuni, de cointeresare a societății și a cetățenilor în asumarea acestui rol nou, sunt Premiile Naționale GALEX, instituite de Liga Bibliotecarilor și de Biblioteca Națională. Premiile Naționale GALEX sunt decernate anual în următoarele nominalizări: cel mai bun bibliotecar din bibliotecile naționale, cel mai bun bibliotecar din bibliotecile publice, cel mai bun om politic susținător al bibliotecilor, cel mai bun fondator de bibliotecă, cel mai bun scriitor promotor al cărții și lecturii, cel mai bun editor susținător al bibliotecilor, cel mai generos mecena al bibliotecilor, cel mai bun promotor și susținător al bibliotecilor, cărții și lecturii în mass-media, cel mai bun proiect biblioteconomic, cea mai bună lucrare (publicație) în bibliologie, biblioteconomie și știința informării, cel mai bun prieten filantrop al bibliotecilor, cel mai bun susținător și promotor al politicilor și programelor de valorificare a moștenirii culturale scrise în bibliotecă. Sunt posibile, în funcție de specificul fiecărui an, nominalizări speciale. În fiecare an este realizat, de asemenea, topul GALEX al celor mai buni bibliotecari ai anului. Premiile GALEX, viziunea GALEX semnifică modernitatea, calitatea și prosperitatea în domeniul nostru...” [3] a făcut să rămână, să persiste în urma sa dr. Alexe RĂU, președinte al LBRM, director general al Bibliotecii Naționale. Tangențe frumoase:

La 23 aprilie 2018, de Ziua Bibliotecarului, în cadrul evenimentului GALEX 2018, ediția a VIII-a, Bibliotecii Științifice a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, director Elena Harconița, i-a fost decernat Premiul Național GALEX pentru Cel mai reușit proiect de promovare a imaginii Bibliotecii.

Anul 2019. Biblioteca Națională a găzduit Gala Laureatilor Premiilor Naționale GALEX, aflată la a noua ediție. Evenimentul a fost organizat în colaborare cu Liga Bibliotecarilor din Republica Moldova „Alexe Rău”, de Ziua Internațională a cărții și a drepturilor de autor, precum și de Ziua Bibliotecarului, marcată pe 23 aprilie. În cadrul festivității au fost decernate zece premii nominale și premii speciale.

Doamnei Elena HARCONIȚĂ, directorul Bibliotecii Științifice a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, se acordă Premiului Național GALEX, categoria „Cel mai bun bibliotecar al anului din bibliotecile sistemului național de bibliotecă”.

„Plăsmuite în interiorul unei personalități bibliologice și biblioteconomice de mare valoare, scrise cu știință scriitoricească, dialogurile lui Alexe Rău sunt o pată de culoare în peisajul publicațiilor de specialitate de la noi, ne resuscită și ne surprind mentalitatea, înobilează (platonice) profesia noastră” ne relatează Emil Vasilescu, compozitor, pedagog, dirijor și violonist, animator al vieții culturale ploieștene.

Ion Ungureanu, fost ministru al Culturii și Cultelor, Artist al Poporului a formulat prin cuvinte crezul lui „Alexe Rău credea că prin carte Basarabia va renaște. El credea că cetatea cărții – biblioteca ne apără de invazii ostile, de invazia asupra istoriei noastre, de invazia asupra sufletului nostru. Cu 25 de ani în urmă, în acele vremuri de răscruce când l-am numit director al Bibliotecii „Krupskaia”, el a realizat un miracol: biblioteca din cea mai ideologizată instituție s-a transformat într-un centru de cultură, de culturalizare a publicului larg. Cine îl poate înlocui pe Alexe Rău? După spusele marelui poet român, Mihai Eminescu: Dragă Bibliotecă Națională, „La trecutu-ți mare, mare viitor”.

SCRIITOR. Fiind și un remarcabil om de cultură, Alexe Rău își dedică timpul și scrierii. Practică toate genurile literare, iar în anul 1995 devine membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova. 14 ani mai târziu îi este oferit titlul de membru al Uniunii Scriitorilor din România.

Debutază „editorial cu placheta „Spune ceva” (Ch., 1993), „Uniluconul” (Ch. 1997), „Nuca lui Nevermore” (Timișoara, 1999), în calitate de cercetător bibliolog tipărește cărțile de eseuri: „Există și un Dumnezeu al bibliologiei” (Ch., 2001), „Jurnal parizian” (Ch., 2001), „Ochiul din oglinda paginii” (Ch., 2002), „Pe noi nouă adu-ne” (Ch., Prut Internațional, 2003), „Magister dixit” (Ch., Museum, 2004), „Absența e mai mare ca prezența” (Ch., Museum, 2006), „Un fir de plumb atârnat de un lucru fragil și înaripat” (Ch., Museum, 2007), „Dialoguri” (Ch., Museum, 2011), „La verbvedere: eseuri” (Ch., Ulysse, 2012), „101 poeme” (București: Biodova, 2012); „Podul Mirabeau (poeme)” (Ch., Lumina, 2013); „Scherzo pentru regele Franței” (Iași: TipoMoldova, 2014).

Postmortem au apărut cărțile: „Sângele și apa” (Ch.: Draghiștea, 2015); „Din Manuscrisele lui Alexe Rău” (Ch., 2015); „Eglogi pariziene” (Ch., 2015); „Alexe Rău, Omul oglinzii polivalente”; „Ontologia scrisului” (Ch., Editura BNRM, 2016).

Este autorul a peste 820 de studii, articole, eseuri publicate în culegeri și ediții periodice de specialitate din Moldova, România, Rusia, Iugoslavia, SUA, Austria, Franța, Serbia, Canada, Belarus, Ucraina, țări în care a evoluat și cu comunicări la conferințe, simpozioane, seminare, colocvii de specialitate.

A redactat publicația „Datina Creștină”. A fost redactor-șef al „Gazetei bibliotecarului” și îngrijitorul mai multor volume de carte, unele deosebit de importante pentru RM.” [4]

„Poezia lui Alexe Rău este cuminte și vie totodată, cu pliere elegantă a observației, a meditației, a contemplării pe metafore și texte anterioare din Biblie, din textele reper ale literaturii universale, dar toate acestea se întâmplă de o manieră inconfundabilă” a expus Maria Șleahțișchi, doctor habilitat în filologie, conferențiar universitar.

FILOSOF. „Contribuțiile sale la dezvoltarea biblioteconomiei și, implicit, a științelor filosofice legate nu doar de dimensiunea teoretică, descriptivă și explicativă a acestora, ci și de dimensiunea lor practică, aplicativă. Astfel, activitatea de cercetare științifică pe care a desfășurat-o, complementară celei manageriale de bibliotecă, s-a situat întotdeauna la un înalt nivel calitativ. Prin comunicările științifice susținute și, mai ales, prin studiile și lucrările proprii a oferit practicienilor și teoreticienilor contribuții științifice importante pentru

dezvoltarea practicii și teoriei biblioteconomice” ne amintește Silvia Ghinculov, doctor în economie, lector superior. Director al Bibliotecii Științifice ASEM.

În domeniul filozofiei biblioteconomiei se impune prin elaborarea/evindențierea bazelor filozofice ale biblioteconomiei și ale bibliologiei în general. Este îngrijitorul mai multor volume de carte, unele deosebit de importante pentru spiritualitatea noastră: E. Renan „Viața lui Iisus” (Chișinău, 1991), P. Ganenco „Scrieri istorice” (Chișinău, 2001) etc. A fost protagonistul rubricii Univers filosofic din emisiunea „Cultura azi” la TV Moldova 1. Studiile postuniversitare și le-a făcut la secția de doctoratură a USM (2006-2008), *Scrisul ca expresie a conștiinței și cale de cunoaștere a ființării* este tema autoreferatului tezei de doctor în filosofie.

„Dezghioacă fiecare cuvânt, pătrunde în esență, să-i prindă firul filosofic și să-i descopere izvorul...” este părerea lui Ion Șpac, fondator al bibliografiei literare din Republica Moldova.

DISTINCȚII. Contribuția lui Alexe Rău la dezvoltarea culturii Republicii Moldova a fost apreciată la nivel național și internațional, devenind astfel „deținătorul următoarelor titluri onorifice: Ordinul pentru merit în grad de comandor al României (2002), Diploma UNESCO (2002), Medalia UE (2001), Medalia de Aur a Fondului de Excelență din Geneva (2005), Ordinul de Onoare al Republicii Moldova (2010), Om emerit al Republicii Moldova (2012), Trofeul UNESCO (2012), Medalia „Meritul Civic” (1996), Medalia „Mihai Eminescu”, Diploma Uniunii Europene „Manager of XXI century” (Bruxelles, 2002), Premiul Fundației Culturale Române pentru cartea *Jurnal parizian* în cadrul Anul Literar 2001, Premiul „Octavian Goga” pentru cercetări în domeniul bibliologiei (Cluj, 1997), Premiul „Penița de aur” al revistei „Biblioteca” din București pentru eseistică bibliologică, Premiul pentru debut la Salonul de carte de la Cluj și Iași (1994), Premiul pentru eseu al Uniunii Scriitorilor din Moldova (2004). În perioada directoratului său, în anul 2012 Biblioteca Națională a Republicii Moldova a fost decorată cu Ordinul Republicii, în semn de „înaltă apreciere a meritelor deosebite în dezvoltarea Sistemului Național de biblioteci și pentru contribuție la salvagardarea patrimoniului național documentar”.[2]

„În 27 mai 2004 bibliotecarii bălțeni au fost actorii și spectatorii unui eveniment de excepție. Este vorba de inaugurarea Clubului bibliotecarilor universitari de la Bălți - *BiblioSpiritus*, în cadrul căruia a fost lansată opera cunoscutului bibliolog, poet, filosof și publicist Alexe Rău, director general al Bibliotecii Naționale a RM. Lansarea a durat câteva ore, Alexe Rău, cartea

Anul 2004. Biblioteca Științifică USARB. Deschiderea Clubului *BiblioSpiritus*. Alexe Rău în Clubul *BiblioSpiritus*

și bibliotecarii universitari s-au aflat în centrul unei interesante și consistente discuții.”[5]

Revista *Magazin bibliologic* din anul 2005, Nr. 3-4 la paginile 172-181 ne evocă sentimentele trăite acum 16 ani în evenimentul de deschidere a Clubului BiblioSpiritus. Mai jos reproducem câteva din intervențiile rostite la lansare: CLUBUL BIBLIO SPIRITUS DE LA BȘU „A. RUSSO”: obiective, priorități.

„Valorile nu le-am redus, ci din contra - le adăugăm zi de zi, le multiplicăm, dovadă fiind gândirea și inaugurarea acestui Club BiblioSpiritus, la propunerea a două bibliotecare ambițioase de la noi, Valentina Topalo și Silvia Ciobanu, mereu generatoare și realizatoare de idei noi. Prima întâlnire din acest Club este consacrată directorului general al Bibliotecii Naționale din Republica Moldova, dlui Alexe Rău, care și-a îmbogățit și continuă să-și îmbogățească viața adăugând și ani și viață anilor prin tot ceea ce a realizat în cei 30 de ani de activitate în cea mai importantă instituție a cărții din Moldova” menționează Elena Harconița, director Biblioteca Științifică USARB.”[5]

Au fost subliniate promovările, realizările, realitatea, schimbarea perspectivelor clubului. Determinarea obiectivelor prin redimensionarea conținutului și funcțiilor Bibliotecii și Bibliotecarului, ridicarea pregătirii profesionale. Propunerile pentru dezbateri, dialoguri profesionale, mese rotunde, simpozioane, sesiuni de comunicări și referate pe diverse probleme, inclusiv pe probleme de biblioteconomie. Ca rezultat vom obține: capacitate de adaptare, simț analitic, capacitate de sinteză, capacitate de decizie, simț al anticipației, spirit de inițiativă, perseverență, curiozitate intelectuală.

Regăsim următoarele articole: *Alexe Rău în Clubul Bibliospiritus*, Elena Harconița, director general al Bibliotecii, *Cartea ne-a adunat pe toți*, Valentina Topalo, șef Centru Activități Culturale și promoționale, *Biblioteca Națională formează imaginea culturală a țării*, Elena Scurtu, șef serviciu Documentare- Informare Bibliografică, *Magazinul Bibliologic*, Elena Stratan, șef serviciu Studii și Cercetări. Asistență metodică, *Alexe Rău: „Există și un dumnezeu al bibliologiei”*, Anișoara Nagherneac, bibliotecar principal, *Către Alexe Rău*, Silvia Ciobanu, șef serviciu Săli de lectură. *Linie de contur: poetul Alexe Rău*, Maria Șleahțișchi, poetă, dr. conferențiar, decan al Facultății Filologie, *Mai degrabă cărturar decât artizan*, Nicolae Leahu, scriitor, dr. conferențiar, șef Catedră Literatură Română și Universală, *Cărturarul Alexe Rău între Clio și Biblion*, Vasile Secrieru, bibliotecar principal, *Răsfoind Gazeta bibliotecarului*, Stela Garas, bibliotecar, *Frumoase impresii*, Ina Lupan, studentă, Facultatea Filologie, *...Cel ce spune ceva...*, Doina Rusu, studentă, Facultatea Filologie.

27 aprilie 2016. Omagiu la Bălți celui care a fost Alexe Rău!

„Zilele Bibliotecarului la Universitatea bălțeană au continuat în Clubul BiblioSpiritus al BȘ USARB, cu Medalionul Tributului universitarilor bălțeni Bibliotecarului ALEXE RĂU. Evenimentul, coordonat de Elena Harconița, directorul Bibliotecii a fost moderat de către Valentina Topalo, șef Centru Manifestări Culturale, CD ONU, CIUE.”[6]

Deschiderea solemnă a lucrărilor a demarat cu un mesaj din partea doamnei Lina Mihaluța, directorul adjunct al Bibliotecii Științifice. Prezentarea expoziției *Tributul universitarilor bălțeni Bibliotecarului ALEXE RĂU și Alexe Rău: Curriculum Vitae* a revenit Valentinei Topalo, șef Centru Manifestări Culturale.

Medalional a inclus prezentările: *Alexe Rău bibliograf*, Lilia Ababii; „*Patrimoniul*” – *Almanahul bibliofililor din Moldova* (Alexe Rău, redactor-sef al publicației), Elena Cristian; *Alexe Rău redactor-șef Magazin Bibliologic și Gazeta bibliotecarului Mihaela Staver*; *Calendar și Calendare*, Svetlana Cegan; *Alexe Rău – promotorul Salonului Internațional de Carte și al Festivalului Național al Cărții și Lecturii*, Lilia Ucrainet; *Alexe Rău în publicații periodice*, Olga Dascal; *Alexe Rău în publicațiile periodice muzicale: Universul muzical și Realități culturale*, Elena Țurcan; *Alexe Rău – Jurnal Parizian*, Margarita Iulic, Lilia Melnic, Gabriela Cazacu.

„Pe 5 mai, în ședința Clubului BiblioSpiritus, bibliotecarii universitari au continuat Medalionalul consacrat lui Alexe RĂU, regretat biblioteconomist și mare om de cultură. Lecturile profunde ale operei literare și filosofice, au generat prezentările, recitalul de poeme și interpretări muzicale din creația scriitorului” [6]: *Un fir cu plumb atârnat de un lucru fragil și înaripat* de Alexe Rău, Diana Găină; *Dialoguri* de Alexe Rău, Polina Spînu; *Vino, muzică* de Alexe Rău : „*Tâlcuri vechi*” spre innoirea vieții, Elena Țurcan; *Nu sunt împărat și nici proletar* de Alexe Rău, Elena Țurcan, Margareta Iulic; *Există și un Dumnezeu al Bibliologiei*, Ala Lîsii, Angela Habasescu; *Pe noi nouă adu-ne* (poeme) de Alexe Rău, Antonina Antonova, Natalia Muratova, Natalia Luchianciuc, Ludmila Răileanu; *Manuscrisele* lui Alexe Rău, Valentina Topalo; *Importanța lui Alexe Rău pentru biblioteconomia națională*, Elena Harconița.

Moderatorul evenimentului a fost Valentina Topalo, șef Centru Manifestări culturale, CD ONU, CIUE.

27 aprilie, 2017. Ziua națională de sensibilizare privind bibliotecile.

Mihaela Staver, bibliotecar principal, vine cu prezentarea *Bibliologi notorii ai Republicii Moldova* unde alături de Alexandru David (1910–1935), Petru Ganenco (1934–1999), Ion Madan (1935–2008), Ion Șpac (1930), Claudia Balaban (1941), Lidia Kulikovski (1951), Silvia Ghinculov (1954), Ludmila Corghenci (1955), Vera Osoianu (1955), Elena Harconița (1955), Nelly Țurcan (1960), Natalia Cheradi (1966), Mariana Harjevschi (1977) îl regăsim și pe Alexe Rău (1953–2015).

Anul 2020. *Colloquia Bibliothecariorum IN MEMORIAM FAINA TLEHUCI*, ediția a VIII-a, 20 februarie 2020. Elena Țurcan, bibliotecar, vine cu comunicarea *Alexe Rău – om, bibliotecar, scriitor, filosof* pentru ca ulterior să fie adunate toate materialele într-o culegere.

Potrivit academicianului Valeriu Matei: „*Alexe Rău a fost unul dintre cărturarilor importanți, deosebiți pe care Basarabia i-a dat în sec. XX. O personalitate care a reușit să așeze, să statornicească o instituție într-o perioadă neașezată.*”

Alexe Rău a fost bibliotecarul numărul 1 în Moldova. Și asta în condițiile în care biblioteca Republicii Moldova are preponderent chip de femeie, „de bunicuțe”. Dar „*cuiburile de înțelepciune ale țării*” – bibliotecile – îl impuneau pe Alexe Rău, ca pe un harnic om al cărții, la preocupări pentru domeniul bibliologiei, al filozofiei, al istoriei cărții și tiparului, managementului cultural și cel al biblioteconomiei. „*Activitatea de punere în valoare a diversității creației contura conștiința înaltă a lui Alexe Rău de slujitor al cărții, contribuind constant la transformarea evenimentelor răzlețe în fapte de cultură. Or, dincolo de constatarea că se produc noi semnificații în artă se situează conștiința celui care miza pe acțiunea practică a comunicării asupra sensibilității cititorului și a receptorului de artă și de cultură.*”[7]

Omul Dreptei Cumpene, „*Viața și activitatea lui Alexe Rău s-a aflat permanent în atenția publicului, căruia îi revine grija să-i păstreze cu pietate numele.*”[8]

BIBLIOGRAFIE:

1. *A fost un etalon al intelectualului basarabean...* [online][citat 19 febr. 2020]. Disponibil: <http://bibliopolis.hasdeu.md/index.php?bpa=2455>
2. *Alexe Rău* [online] [citat 19 febr. 2020]. Disponibil: https://ro.wikipedia.org/wiki/Alexe_R%C4%83u
3. RĂU, Alexe. *GALEX – o nouă viziune asupra relațiilor bibliotecii cu societatea* [online] [citat 19 febr. 2020]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/publicatii/Galex2015.pdf>
4. *Calendarul Național 2018*. Chișinău: [S. n.], 2017, pp. 233-234.
5. Clubul BiblioSpiritus: obiective, priorități. In: *Magazin bibliologic*. 2005, nr. 3-4, pp. 172-181.
6. *Evenimente 25 aprilie, 5 mai. TRIBUTUL UNIVERSITARILOR BĂLȚENI BIBLIOTECARULUI ALEXE RĂU* [online] [citat 19 febr. 2020]. Disponibil: <http://tinread.usarb.md>
7. BANTOȘ, Ana. *Alexe Rău, călcând ușor pe muchia poeziei* [online] [citat 19 febr. 2020]. Disponibil: <http://limbaromana.md/index.php?go=articole&n=2343>
8. *Necrolog Alexe Rău* [online] [citat 19 febr. 2020]. Disponibil: <http://old.mc.gov.md/ro/content/necrolog-alexe-rau>